

สรุป และขอเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่ เคยย้ายถิ่นและไม่ เคยย้ายถิ่น ในเขตเมืองของประเทศไทยนั้น ได้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทย ซึ่งดำเนินการสำรวจโดย สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เฉพาะในส่วนที่เป็นเขตเมือง รอบแรกที่ทำการศึกษาเมื่อเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2513 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,522 ราย คิดเป็นร้อยละ 97 ของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง และในการศึกษานี้ได้คัดเลือกข้อมูลเพียงบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาเท่านั้น โดยมีแนวความคิดกว้าง ๆ ที่ใช้ศึกษาว่า ในลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรกลุ่มเดียวกัน สตรีที่ เคยย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตเดียวกัน ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า สตรีที่ เคยย้ายถิ่นยอมรับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ ๆ ได้ง่ายกว่าและมากกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ประกอบกับสตรีที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเมือง นั้นย่อมต้องการระยะเวลาพอสมควรในการปรับตนเองและครอบครัวให้เข้ากับแบบวิถีการดำเนินชีวิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจในเขตเมืองที่ตนได้ย้ายถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่ รวมทั้งการที่ย้ายถิ่นเองก็เป็นกระบวนการคัดเลือกสตรีที่มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำอยู่แล้วจากในเขตต่าง ๆ ภายในประเทศให้เข้าไปอาศัยอยู่ในเขตเมืองด้วย ซึ่งผลจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ในลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรกลุ่มเดียวกัน สตรีที่ เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต จะมีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น แต่สตรีที่ เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละปัจจัยเปรียบเทียบ-

เทียบกับระหว่างสตรีที่เคยย้ายถิ่นกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นแล้วจะเห็นว่า

ปัจจัยทางค่านิยม ได้แยกพิจารณาออกมาเป็นปัจจัยย่อย ๆ ดังนี้

เขตที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน จากข้อสมมติฐานที่ว่า "ในเขตที่อาศัยอยู่เขตเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่น น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" นั้น ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สตรีที่เคยย้ายถิ่นมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น เฉพาะที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิตมีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น นั่นคือไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

เขตที่เกิดของสตรี ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในเขตที่เกิดเขตเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น เฉพาะที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น แต่สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในเขตที่เกิดเขตเดียวกันทุกเขต ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ

เขตที่อาศัยอยู่ก่อนและหลังการสมรส จากข้อสมมติฐานที่ว่า "ในเขตที่อาศัยอยู่นานที่สุดก่อนหรือหลังการสมรสเขตเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในเขตที่อาศัยอยู่นานที่สุดก่อนหรือหลังการสมรสเขตเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ไม่ว่าอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในเขตที่เคยอาศัยอยู่นานที่สุดก่อนหรือ

หลังการสมรสเขตเดียวกันทุกเขต ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

ระดับการศึกษาของสตรี จากข้อสมมติฐานที่ว่า "ในระดับการศึกษา ระดับเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในระดับการศึกษาระดับเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ยกเว้นในระดับการศึกษา ป.1 - ป.4 เท่านั้นที่สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในระดับการศึกษาระดับเดียวกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แยกพิจารณาออกเป็นปัจจัยย่อย ๆ ดังนี้

ลักษณะอาชีพของสตรี จากข้อสมมติฐานที่ว่า "ในลักษณะอาชีพกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในลักษณะอาชีพกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิตกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น และสตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปีกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกัน ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งสตรีที่เคยย้ายถิ่น และสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น มีภาวะเจริญพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะอาชีพของสตรี ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ

สถานภาพการทำงานของสตรี ปัจจัยด้านนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะสตรีที่มีสถานภาพสมรสในปัจจุบัน (Currently married) และได้ตั้งสมมติฐานเอาไว้ว่า "ในสถานภาพการทำงานกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในสถานภาพการทำงานกลุ่ม-

เดียวกัน สตรีที่ เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่ต่ำกว่าสตรีที่ไม่ เคยย้ายถิ่น เฉพาะที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ สตรีที่ เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น นั่นคือผลจากการศึกษาจะสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ เฉพาะที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ จะไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่ เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในสถานภาพการทำงานกลุ่มเดียวกันทุกกลุ่ม ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

ประสบการณ์ในการทำงานก่อนและภายหลังการสมรสของสตรี จากข้อสมมติฐาน ที่ว่า "ในประสบการณ์ในการทำงานก่อนหรือภายหลังการสมรสกลุ่มเดียวกัน สตรีที่ เคยย้ายถิ่น น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในประสบการณ์ในการทำงานก่อนหรือภายหลังการสมรสกลุ่มเดียวกัน สตรีที่ เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่ เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในประสบการณ์ในการทำงานก่อนหรือภายหลังการสมรสกลุ่มเดียวกันทุกกลุ่ม ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ และเป็นที่น่าสนใจที่ สตรีที่ เคยทำงานก่อนหรือภายหลังการสมรส มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยทำงานก่อนหรือภายหลังการสมรส ทั้งที่ เคยย้ายถิ่นและไม่เคยย้ายถิ่น

ปัจจัยทางค่านประชากร ได้แยกพิจารณาออกเป็นปัจจัยย่อย ๆ ดังนี้

อายุของสตรี ปัจจัยค่านอายุของสตรีนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะสตรีที่มีสถานภาพสมรสในปัจจุบัน (Currently Married) ซึ่งได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า "ในกลุ่มอายุกลุ่มเดียวกัน สตรีที่ เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการ

ศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มอายุกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ทั้งที่อาศัยอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในกลุ่มอายุกลุ่มเดียวกัน เกือบทุกกลุ่ม โดยเฉพาะสตรีที่อาศัยอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี เฉพาะในกลุ่มอายุ 25 - 39 ปีเท่านั้น สำหรับในกลุ่มอายุอื่น ๆ นั้น สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี นั่นคือผลจากการศึกษานี้จะสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

อายุแรกสมรสของสตรี จากข้อสมมติฐานที่ว่า "ในกลุ่มอายุแรกสมรสกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มอายุแรกสมรสกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น ทั้งที่อาศัยอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ แต่สตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในกลุ่มอายุแรกสมรสกลุ่มเดียวกัน เกือบทุกกลุ่ม ยกเว้นในกลุ่มอายุแรกสมรส 30 ปีและสูงกว่าขึ้นไป ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตเมืองอื่น ๆ ซึ่งจะสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

ช่วงระยะเวลาของการสมรสของสตรี จากข้อสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ว่า "ในช่วงระยะเวลาของการสมรสช่วงระยะเวลาเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในช่วงระยะเวลาของการสมรสช่วงระยะเวลาเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิตกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น และสตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี กับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกัน ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ

ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ ปัจจุบันนี้ ได้ศึกษาเฉพาะสตรีที่มีสถานภาพสมรสในปัจจุบัน (Currently Married) ซึ่งได้ตั้งสมมติฐานเอาไว้ว่า "ในความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ กลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น" ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิกลุ่มเดียวกัน สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น โดยเฉพาะสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองอื่น ๆ แต่สตรีที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร สตรีที่เคยย้ายถิ่นในช่วงหนึ่งของชีวิต มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่น เฉพาะในความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิกลุ่มเดียวกันทุกกลุ่ม นั่นคือผลจากการศึกษาส่วนใหญ่จะไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้สำหรับสตรีที่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นภายในห้าปี ในความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิกลุ่มเดียวกันทุกกลุ่ม ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ และเป็นที่น่าสนใจที่เห็นว่า สตรีที่มีความรู้ และ สตรีที่เคยใช้หรือกำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิอยู่ มีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่ไม่มีความรู้ และ สตรีที่ไม่เคยใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ ทั้งที่เคยย้ายถิ่นและไม่เคยย้ายถิ่นตามลำดับ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาไม่อาจจะกล่าวได้ว่าละเอียดสมบูรณ์ที่สุด เพราะยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัยที่มีใ้คนนำมาศึกษารวมด้วย เนื่องมาจากข้อจำกัดของข้อมูล เช่น ไม่ทราบอายุในขณะที่กำลังย้ายถิ่น ไม่ทราบว่าสตรีที่เคยย้ายถิ่นทำการสมรสก่อนหรือหลังการย้ายถิ่น และไม่ทราบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีก่อนและหลังการย้ายถิ่น เป็นต้น และ

เพื่อที่จะให้ทราบถึงผลกระทบของปัจจัยดังกล่าวนี้ เห็นสมควรที่จะทำการศึกษาดังเรื่องนี้ โดยตรงอย่างละเอียดลึกซึ้งในโครงการวิจัยต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่าในปัจจัยด้านต่าง ๆ นั้นจะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่เคยย้ายถิ่นกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นได้มากน้อยเพียงใด และทราบว่ามียุควัยใดบ้างที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่เคยย้ายถิ่นกับสตรีที่ไม่เคยย้ายถิ่นแตกต่างกันบ้าง ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปได้ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาประเทศ ตลอดจนการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรได้อีกด้วย